

Nr 149.

Av herr Nilsson, Ernst Hjalmar, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till anordnande av skolmåltider.

Med anledning av motion I: 94 vid 1949 års riksdag och statsutskottets utlåtande 1949: 8 s. 75 ff. har riksdagen anhållit om en översyn av bestämmelserna i kungörelsen 1946: 553 angående statsbidrag till skolmåltider och om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Skolöverstyrelsen, som fått i uppdrag att verkställa den av riksdagen begärda översynen av bestämmelserna, har nu avlämnat utredningen, och denna finnes redovisad i statsverkspropositionen s. 286, åttonde huvudtiteln, punkt 222.

Av utredningen framgår att kommunernas kostnader för skolmåltidsverksamheten blivit betydligt högre än vad som beräknades år 1946. Kostnadsökningen beror på ökade personalkostnader och högre livsmedelspriser. Enligt utredningen är medelpriset per måltid på landsbygden 81 öre och i städerna 64 öre samt för de högre skolorna respektive 66 och 82 öre.

Hur de ökade livsmedelspriserna inverkat på kostnadsökningen framgår av den undersökning som statskontoret verkställt beträffande förändringarna i varugruppen födo- och njutningsämnen i socialstyrelsens indexserie för levnadskostnader. Undersökningen omfattar åren 1944—45 till första halvåret 1949.

Ökningen av levnadskostnaderna visar sig utgöra omkring 14 % eller 8,4 öre av nuvarande bidragsunderlag.

Denna undersökning visar att en höjning av bidragsunderlaget är väl motiverad. Skolöverstyrelsen har även föreslagit olika höjningar och därjämte en ändring så att bidrag för »främmande barn», nu högst 60 öre per måltid, får utgå med verkliga kostnaden, dock högst 1 krona per måltid. Kostnaderna härför skulle belöpa sig till 3,6 miljoner kronor.

Departementschefen har dock icke i nuvarande läge kunnat tillstyrka skolöverstyrelsens förslag.

De ökade kostnaderna komma således enligt departementschefens förslag även i fortsättningen att åvila kommunerna.

Enligt vår uppfattning bör dock i fråga om skolmåltider för barn från annan kommun än skolmåltidskommunen en omprövning av kostnadsfördelningen verkställas. Överstyrelsen uppskattar antalet sådana lärjungar till 12 000.

Då statsbidraget för närvarande icke täcker de på grund av höjda livsmedelspriser och arbetslöner ökade kostnaderna för skolmåltidsverksamheten få i många fall skolkommuner vidkännas utgifter för barn från andra kommuner. Visserligen anger överstyrelsen i sina petita, att hemkommunerna frivilligt betala mellanskillnaden till skolkommunen. Men detta är icke alltid regel. Det finns exempel där hemkommunerna vägrat betala mellanskillnaden under hänvisning till bidragsbestämmelserna och den begärda utredningen.

I ett av oss känt fall äro ungefär $\frac{1}{3}$ av eleverna i en högre skola från andra kommuner. De flesta av dessa elever resa dagligen mellan hemmet och skolan, och som de ha lång skolväg blir arbetsdagen längre än för övriga elever.

Det torde sålunda vara uppenbart att elever från andra kommuner än skolkommunen ha den största nyttan av en riktig måltid under dagen.

Om i dessa fall hemkommunen icke betalar skillnaden mellan statsbidraget och de verkliga kostnaderna för skolmåltiderna (enligt bestämmelserna kan detta icke åläggas dem) kan irritation uppstå, och ur elevernas synpunkt är detta mindre angenämt.

I propositionen nr 174 till 1946 års riksdag anförde departementschefen beträffande ersättning för bespisning av barn från andra kommuner än skolkommunen bl. a. följande:

»I överensstämmelse med vad som föreslagits i ett stort antal yttranden vill jag förorda, att hela kostnaden för dylik bespisning bekostas med statsmedel. Statens ersättning bör därvid bestämmas till samma belopp som bidragsunderlaget eller till 60 öre per måltid.»

Departementschefens uttalande innebar att hela kostnaden borde åvila staten. Detta har ytterligare understrukits av statsutskottet, som i sitt utlåtande nr 180: 1946, s. 45, anförde följande:

»Departementschefen har förordat, att hela kostnaden för bespisning av barn från annan kommun än skolkommunen bekostas av statsmedel och att ersättning från statens sida härvid bestämmas till samma belopp som bidragsunderlaget eller 60 öre för måltid. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande förslag. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att departementschefen synes hava förutsatt, att skolkommunen skall bestrida de merkostnader, som kunna uppstå för det fall att skolmåltiden skulle betinga en utgift, överstigande 60 öre. Detta kan måhända komma att medföra vissa svårigheter. Utskottet förutsätter emellertid att departementschefen har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål.» De ökade livsmedels- och personalkostnaderna ha dock medfört att kommunernas andel blivit betydligt större än vad som kan anses skäligt. För att undvika irritation mellan kommunerna och erhålla en rättvisare fördelning av kostnaderna böra skolkommunerna för barn från andra kommuner erhålla bidrag enligt skolöverstyrelsens förslag.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi härmed hemställa,
att riksdagen måtte besluta
att k. kungörelsen den 28 juni 1946, SFS 553/1946, § 5,
ändras så, att bidrag för barn från andra kommuner, nu
högst 60 öre per måltid, får utgå med verkliga kostnader,
dock högst 1 krona per måltid, och
att till bidrag till anordnande av skolmåltider för budget-
året 1950/51 anvisas ett förslagsanslag av 16 500 000 kronor.

Stockholm den 18 januari 1950.

Hjalmar Nilsson
i Kramfors.

Gustaf Fahlander.

A. Gillström.